

Nr 92.

Ankom till riksdagens kansli den 14 maj 1915 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om särskild ersättning till vissa för undergående av reservbefälsutbildning inkallade värnpliktiga.

(1:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till statsutskottet hänvisad motion (nr 43) hava herrar *B. Eriksson* i Grängesberg och *R. Sandler* hemställt, att riksdagen måtte besluta, att till envar värnpliktig, som enligt Kungl. Maj:ts brev till arméförvaltningen den 3 november 1914 inkallats att undergå särskild reservbefälsutbildning, må utbetalas förutom krigsavlöning och familjeunderstöd en ytterligare ersättning av en krona för varje dag under inkallelsetiden, dock så att för den tid sådan värnpliktig äger att tillgodoräkna sig avkortning å honom äliggande repetitionsövning, ingen ersättning må utgå; samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla det Kungl. Maj:t av tillgängliga medel redan under innevarande år ville förskjuta härför nödiga medel.

Till stöd för detta förslag hava motionärerna anfört följande:

»Som bekant pågår för närvarande särskild reservbefälsutbildning vid infanteriet och trängen. I denna deltaga värnpliktige, som därtill frivilligt anmält sig, dels ock sådana, som därtill uttagits genom tvångskommandering.

Enligt Kungl. Maj:ts brev till arméförvaltningen av den 13 oktober och 3 november 1914 åtnjuta de, som frivilligt anmält sig, i ersättning förutom krigsavlöning och familjeunderstöd enligt förordningen av den 13 augusti 1914 särskild ersättning i form av premie uppgående till 100 kronor, varjämte den utbildningstid, som infaller under år 1915, må räknas dem till godo såsom fullgjord repetitionsövning för samma år. Dessa värnpliktige inryckte till kursen den 9 november och skola utrycka i mitten av nästkommande mars månad. De värnpliktige, som uttagits till denna

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 6 saml. 54 häft. (Nr 92.)

utbildning genom tvångskommendering, erhålla i ersättning krigsavlöning och familjeunderstöd samt efterskänkande av årets repetitionsövning lika med dem som frivilligt anmält sig, varemot de icke som dessa erhålla en extra kontant gottgörelse. Antalet värnpliktige som uttagits genom tvångskommendering uppgår till i runt tal 3,700. De inryckte till kursen den 4 januari och skola utrycka samtidigt med dem som frivilligt anmält sig.

De personliga bördor samhället kräver av de värnpliktige böra så långt det är görligt vara lika betungande. De till dessa kurser tvångskommenderade hava förut under hösten varit mobiliserade liksom deras jämnåriga kamrater. De få nu därutöver fullgöra denna extra tjänstgöring, som för många direkt eller indirekt medför kännbar ekonomisk uppoffring. Deras värnpliktsbördorna blir därför väsentligen tyngre än de värnpliktiges, som undgått kommenderingen. I likhet med de värnpliktige, som frivilligt anmält sig, synes därför även de tvångskommenderade böra tillerkännas någon extra ersättning av statsmedel. Denna extra ersättning synes oss böra utgå med en krona pr dag dock med frånräknande av den tid, som värnpliktig äger att tillgodoräkna sig såsom fullgjord repetitionsövning. Högsta ersättning till någon skulle bli c:a 70 kronor. Då det icke är oss möjligt erhålla uppgift å antalet av de tvångskommenderade, som i höst skola undergå repetitionsövning, är det oss icke möjligt kunna ange totalbeloppet av den kostnad, som ett bifall till motionen medför. Vi äro därför nödsakade hemställa till vederbörande utskott att, om syftet med motionen gillas, hos vederbörande införskaffa uppgift därom samt föreslå det belopp som härför är nödvändigt.»

*Utskottets
yttrande.*

Ifrågavarande värnpliktiga hava under sin åsyftade tjänstgöring åtnjutit, förutom under vanlig fredstjänstgöring utgående naturaförmåner, kontant avlöning enligt krigsavlöningsreglementet, ävensom, därest de visat sig vara i behov därav, familjeunderstöd enligt kungl. förordningen den 13 augusti 1914. I bestämmelserna angående deras reservbefälsutbildning föreskrives bland annat, *dels*, att inkallad värnpliktig må, därest tjänstgöringens fullgörande skulle bereda honom eller av hans arbete beroende nära anhöriga väsentliga svårigheter eller olägenheter, göra underdånig ansökning om befrielse från här omförd tjänstgöring, *dels*, att värnpliktig, som under minst 30 dagar deltagit i nämnda tjänstgöring, må räkna denna tid till godo såsom fullgjord repetitionsövning (del av repetitionsövning i en följd) under år 1915.

Denna sistnämnda anordning innebär givetvis för ett flertal av ifrågavarande värnpliktiga en icke ringa förmån, därigenom att reservbefälsutbildningen förlagts till sådan tid av året, då arbetstillgången i regel är minst.

Krigsavlöningen för ifrågavarande värnpliktiga, vilkas tjänstgöring pågått 60—70 dagar, har utgått med 81 öre per dag jämte, såsom ovan nämnts, då behov föreligger, familjeunderstöd med i genomsnitt 1 krona per dag eller tillsammans 1 krona 81 öre per dag. Motionen avser, att den kontanta ersättningen skall ökas med 1 krona per dag, exempelvis i förevarande fall, till 2 kronor 81 öre per dag.

Utskottet kan icke finna anspråken på den ökade ersättningen berättigade, så mycket mindre som den värnpliktige under sin tjänstgöring åtnjutit förmånen av fritt vivre m. m. Vid bifall till motionen komme givetvis krav på ökad ersättning att framställas även för andra värnpliktiga, som inkallats enligt § 28 värnpliktslagen.

Så utgå de kontanta förmånerna, exempelvis för dem, som under förra året fullgjorde 45 dagars krigstjänstgöring och som nu å nyo äro inkallade till 45 dagars dylik tjänstgöring, med 81 öre per dag jämte familjeunderstöd enligt samma grunder, som gälla för dem, vilka undergått särskild reservbefälsutbildning.

Vid flottan hava värnpliktiga till stort antal, särskilt av klass A och B, varit inkallade till krigstjänstgöring vida längre tid än någon av förestående kategorier. För dem har icke ifrågasatts någon extra ersättning, med mindre krigstjänstgöringen omfattat minst 6 månader; och i de fall, då dylik extra ersättning å 20 kronor i månaden skulle utbetalas, är den icke avsedd att utgå för de båda första månaderna, som användas för utbildningen.

De i motionen åsyftade värnpliktiga kunna således icke sägas vara, i fråga om den kontanta ersättningen, sämre ställda än andra värnpliktiga, som inkallats. Då dessutom det är tydligt, att ett bifall till motionen kan befaras medföra högst avsevärda konsekvenser, vilkas räckvidd icke kan för närvarande överblickas, finner sig utskottet redan av dessa skäl icke kunna tillstyrka bifall till motionen, utan hemställer,

att ifrågavarande motion icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 14 maj 1915.

På statsutskottets vägnar:

CARL SWARTZ.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
 från första kammaren: herrar *C. J. G. Swartz, S. H. Kvarnzelius, O. Jonsson, O. M. Strömberg, H. F. Lamm, H. H. K. Ericson, C. G. Ekman, A. C. Lindblad, G. M. H. Ekelund, J. Nilsson, A. Pers* och *I. E. G. Svensson* samt
 från andra kammaren: herrar *A. Ekman, F. W. Thorsson, H. Andersson* i Skivarp, *K. V. Rydén* i Malmö, *C. Persson* i Stallerhult, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *G. Odqvist, E. A. Nilson* i Örebro, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *J. Ström, A. Anderson* i Råstock och *H. Lemke*.

Reservationer:

av herr *E. A. Nilson* i Örebro, som ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»Ifrågavarande värnpliktiga — — — — — år 1915.

Denna sistnämnda anordning — — — — — minst.

Krigsavlöningen — — — — — per dag.

Utskottet kan icke — — — — — § 28 värnpliktslagen.

Så utgå — — — — — reservbefälsutbildning.

Vid flottan — — — — — för utbildningen.

De i motionen — — — — — bifall till motionen. Härtill kommer, att det synes utskottet vara förenat med vissa betänkligheter, att riksdagen skulle grunda sitt beslut på en åtgärd från Kungl. Maj:ts sida, rörande vilken riksdagen icke varit i tillfälle att yttra sig.

Utskottet hemställer»

av herr *A. Ekman*, som instämt i det av herr Nilson i Örebro framställda förslaget.

av herrar *S. H. Kvarnzelius, C. G. Ekman, A. C. Lindblad, F. W. Thorsson, K. V. Rydén* i Malmö, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *J. Ström* och *A. Anderson* i Råstock, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Enligt vad utskottet från arméförvaltningen inhämtat, uppgår antalet av de till reservbefälsutbildning kommenderade värnpliktiga till 3,698, därav 3,038 inom första till och med femte arméfördelningarna, där utbildningen varat omkring 70 dagar, och 660 inom sjätte arméfördelningen, där övningarna pågått omkring 60 dagar. Av dessa värnpliktiga utgöras 1,687 inom första till och med femte arméfördelningarna och 380 inom sjätte arméfördelningen av sådana, som äga tillgodoräkna sig 30 dagars tjänstgöring som fullgjord repetitionsövning.

Den ökade kostnad för statsverket, som motionärernas förslag skulle medföra, uppgår till omkring 190,250 kronor enligt följande beräkning:

3,038	{	1351	värnpliktiga omkring 70 dagar	kronor	94,570: —
		1687	» » 40 » »		67,480: —
660	{	280	» » 60 » »		16,800: —
		380	» » 30 » »		11,400: —
					Summa kronor 190,250: —

De värnpliktiga, som blivit kommenderade till undergående av reservbefälsutbildning, hava visserligen, därest tjänstgöringens fullgörande skulle bereda dem eller av deras arbete beroende nära anhöriga väsentliga svårigheter eller olägenheter, haft den möjligheten öppen att hos Kungl. Maj:t göra framställning om befrielse från tjänstgöringen. Detta oaktat måste det dock antagas, att de kommenderade i regel haft icke mindre olägenheter än de frivilliga av ifrågavarande tjänstgöring. De, som frivilligt anmält sig till övningarna, hava emellertid, såsom motionärerna omnämnt, åtnjutit en särskild premie å 100 kronor och hava sålunda i ekonomiskt hänseende haft ett icke obetydligt företräde framför de kommenderade. Det förtjänar också beaktas, att statsverket haft besparing av att icke frivilliga anmält sig i större utsträckning än som skett.

Med hänsyn härtill anser utskottet, att jämväl de kommenderade deltagarna i befälsövningarna böra komma i åtnjutande av någon särskild ersättning. Det av motionärerna i sådant hänseende föreslagna belopp av 1 krona för varje dag synes dock vara för högt. Om ersättningen bestämmes till 20 kronor för 30 dagar, erhålla de, som tjänstgjort 70 dagar, 46 kronor 67 öre eller i det närmaste hälften av den premie, som tilldelats de frivilliga, en anordning, varigenom de kommenderade värnpliktiga synas bliva i skäligen grad tillgodosedda. I likhet med motionärerna anser utskottet, att ingen ersättning bör utgå för den tid värnpliktig äger att tillgodoräkna sig i avkortning å honom åliggande repetitionsövning. Enligt den ovan intagna beräkningen skulle, därest ett ersättningsbelopp av 20 kronor per 30 dagar beviljas, detta medföra en utgift för statsverket av ($\frac{2}{3}$ av 190,250 =) något över 126,800 kronor. För ändamålet torde därför ett förslagsanslag till belopp av 127,000 kronor böra uppföras å extra stat för år 1916 med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år förskjuta härför erforderliga medel.

Utskottet kan slutligen icke underlåta att uttala sina bestämda betänkligheter rörande den av Kungl. Maj:t vidtagna åtgärden att utan riks-

dagens hörande disponera medel till premier åt de värnpliktiga, som frivilligt anmält sig för deltagande i den särskilda reservbefälsutbildningen.

På grund av vad ovan anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen må i anledning av ifrågavarande motion besluta,

a) att till envar värnpliktig, som enligt Kungl. Maj:ts brev till arméförvaltningen den 3 november 1914 inkallats för undergående av särskild reservbefälsutbildning, skall utbetalas förutom krigsavlöning och familjeunderstöd en ytterligare ersättning av 67 öre för dag under tjänstgöringstiden, dock att för den tid sådan värnpliktig äger att tillgodoräkna sig avkortning å honom åliggande repetitionsövning ingen ersättning må utgå; samt

b) för bestridande av ifrågavarande ersättning på extra stat för år 1916 under fjärde huvudtiteln bevilja ett förslagsanslag av 127,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1915 förskjuta för ändamålet erforderliga medel.
